

Målnummer: Ö2549-03 **Avdelning:** 1

Domsnummer:

Avgörandedatum: 2003-12-10

Rubrik: Näringsförbud har ålagts en person som har varit ensam styrelseledamot i elva aktiebolag, vilkas styrelser varit helt försatta ur funktion och som gått i konkurs.

Lagrum: 2 §, 3 § och 4 § lagen (1986:436) om näringsförbud

Rättsfall:

REFERAT

Allmän åklagare yrkade vid Malmö TR att E.H. med stöd av 2, 3 och 4 §§ lagen (1986:436) om näringsförbud skulle meddelas näringsförbud under en tid av sju år samt att TR:n skulle förordna om tillfälligt näringsförbud för E.H. till dess att beslutet vunnit laga kraft.

E.H. bestred yrkandet.

Åklagaren anförde följande som grund för sin talan, varvid han hänförde sig till en förteckning över 22 bolag, som samtliga hade försatts i konkurs. E.H. var vid tiden för konkursbesluten styrelseledamot eller styrelsesuppleant i bolagen nr 2, 3 och 6–21. I bolagen nr 1, 4 och 5 var han behörig att ta emot delgivning för bolagets räkning och gjorde också det. Med anledning därav utövade han faktiskt ledningen av näringsverksamheten i dessa tre bolag. I bolag 22 var han prokurist och den som faktiskt utövade ledningen av näringsverksamheten. Samtliga bolag var tömda på tillgångar vid konkurstillfället och hade skatteskulder på tillsammans drygt 9 000 000 kr. Vidare saknades vid konkurstillfället bokföring i de flesta av bolagen. Åklagaren lade dock inte E.H. till last att bolagen tömtes på tillgångar, haft skatteskulder eller varit i avsaknad av bokföring. Genom att systematiskt åta sig styrelseuppdrag i ett stort antal bolag och faktiskt utöva ledningen av andra bolag hade han emellertid förfarit grovt otillbörligt mot bolagens borgenärer eller på annat sätt grovt åsidosatt vad som ålegat honom i näringsverksamhet. Det var från allmän synpunkt påkallat att E.H. meddelades näringsförbud. Åklagaren förklarade uttryckligen att han inte åberopade 1 a § lagen om näringsförbud.

E.H. vitsordade att han hade varit styrelseledamot respektive styrelsesuppleant i bolagen nr 2, 3 och 6–21. Han medgav också att han hade varit behörig att ta emot delgivningar för bolagen nr 1, 4 och 5 men gjorde gällande att han inte därigenom eller på annat sätt var den som faktiskt utövade näringsverksamhet i dessa bolag. Han medgav att han faktiskt hade utövat ledningen av näringsverksamheten i bolag nr 22. Vidare vitsordade han att den totala skatteskulden i bolagen uppgick till totalt cirka 9 000 000 kr samt att det inte hade funnits några tillgångar kvar i bolagen. Slutligen gjorde han gällande att bokföringen endast i enstaka fall hade saknats och att han i de fall där bokföring inte hade funnits inte var ansvarig för det.

TR:n (ordf. rådmannen Håkansson) anförde i slutligt beslut d. 31 jan. 2003: Skäl. Det är inte visat att E.H. faktiskt utövat näringsverksamhet i bolagen nr 1, 4 och 5. Vad som förekommit i dessa bolag kan därför inte läggas till grund för att meddela näringsförbud för E.H.

För att näringsförbud skall kunna åläggas E.H. fordras att han i något eller några av övriga bolag på något sätt handlat grovt otillbörligt mot bolagets borgenärer eller på annat sätt grovt åsidosatt vad som ålegat honom i näringsverksamhet. TR:n kan konstatera att det enda som åklagaren lägger E.H. till last är att han åtagit sig uppdrag som styrelseledamot (suppleant) i vissa av bolagen och faktiskt utövat ledningen av bolag nr 22. Enbart detta kan inte anses på något sätt otillbörligt i den mening som avses i 2 § lagen om näringsförbud. Åklagarens ansökan måste därför ogillas.

TR:ns beslut. Ansökan ogillas.

Åklagaren överklagade i HovR:n över Skåne och Blekinge och yrkade att HovR:n skulle bifalla ansökan om näringsförbud, dock med den inskränkningen att tiden för näringsförbudet skulle avse fem år. Åklagaren yrkade vidare att HovR:n skulle förordna om tillfälligt näringsförbud för E.H. från dagen för HovR:ns beslut till dess att lagakraftälgande beslut förelåg i ärendet.

E.H. bestred ändring.

Åklagaren vidhöll vad han hade anfört i TR:n. Han förklarade dock att vad som hade förekommit i bolagen nr 8, 15, 17 och 19 inte längre åberopades till stöd för yrkandet om näringsförbud.

Till förtydligande av skälen för sin ansökan uppgav åklagaren följande. Det som läggs E.H. till last som otillbörligt är att han varit målvakt, dvs. trätt in i bolagen för att dölja vad som skulle förekomma eller förekommit och inte för att driva verksamhet. E.H. har i många fall inte ens vetat om vilken verksamhet bolagen skulle driva. Genom sitt agerande har han möjliggjort för andra att underlåta bokföring och även att undgå personligt betalningsansvar för skatter och moms. Gemensamt för bolagen var att dessa vid tiden för konkurs var tömda på tillgångar och att skatteskulder fanns i bolagen. I de flesta fallen saknades bokföring. Att E.H. ingått i styrelserna utan avsikt att utöva sina skyldigheter har inneburit att han åsidosatt sina åligganden enligt lag. Han har faktiskt utövat ledningen av näringsverksamhet eller utåt framträtt som ansvarig för enskild näringsverksamhet.

E.H. vidhöll sin inställning från TR:n. Han framhöll att hans handlande varken hade minskat bolagens tillgångar eller hade ökat deras skulder och gjorde gällande att hans handlande inte hade varit ägnat att förorsaka skada eller hade förorsakat skada. E.H. uppgav att näringsförbud inte borde åläggas honom eftersom han numera hade en vikariatsanställning som lärare på grundskolan i Malmö och inte avsåg att driva någon näringsverksamhet.

Det var upplyst att E.H. hade försatts i personlig konkurs och att konkursen numera var avskriven.

HovR:n (hovrättsråden Clevesköld och Lejman, referent, samt tf. hovrättsassessorn Pettersson Wallin) anförde i slutligt beslut d. 3 juni 2003 följande under rubriken HovR:ns bedömning: De uppgifter E.H. lämnat om sina uppdrag för vart och ett av de bolag åklagaren hänfört sig till föranleder bedömningen att hans sysslande beträffande i det närmaste samtliga bolag varit oseriöst. Sålunda har han förklarat att han inte haft med verksamheten att göra, om någon verksamhet överhuvudtaget drevs, att han i de flesta fall inte känt till vad bolaget drev för verksamhet eller att han inte haft någon kontroll över bolagen. I något fall har han förklarat att han utfärdat kvittens på att han tagit emot bolagets bokföring utan att så varit fallet. I ett annat fall har han – enligt vad han uppgett – varit utsatt för att hans namn förfalskats och tillagt att han blivit "lurad". Han har åter i något fall lämnat svävande uppgifter om vilka som var ägare till bolaget och hänvisat till att det varit några araber. Beträffande bolaget Chiou Agro Handel KB har han dock bestämt hävdade att bolaget felaktigt påförts skatter.

E.H. har i de bolag åklagaren hänfört sig till åtminstone utåt framstått som ansvarig för näringsverksamheten.

Av E.H:s egna uppgifter kan ingen annan slutsats dras än att han ingått i bolagen för att, som åklagaren påstått, dölja vad som förekommit i verksamheten. Hans handlande som företrädare för bolagen har inte varit seriöst. Genom sitt bristande engagemang, sammantaget, har han grovt åsidosatt vad som ålegat honom i näringsverksamhet, en bedömning som görs även med bortseende från vad som förekommit i det bolag vilket E.H. påstått felaktigt påförts skatteskulder, Chiou Agro Handel KB. Hans förfarande har varit systematiskt och näringsförbud är påkallat från allmän synpunkt. Förutsättningar för näringsförbud föreligger således.

HovR:n finner med hänsyn till det anförda att åklagarens ansökan skall bifallas. Vad E.H. anför om sina personliga förhållanden föranleder inte annan bedömning. Näringsförbudet bör bestämmas till en tid av fem år. Enär det är uppenbart att grund för näringsförbud föreligger bör förbudet börja gälla omedelbart.

HovR:ns avgörande. Med ändring av TR:ns beslut meddelar HovR:n med tillämpning av 2, 3 och 4 §§ lagen om näringsförbud E.H. näringsförbud från denna dag till och med d. 3 juni 2008 samt förordnar om tillfälligt näringsförbud från denna dag tills HovR:ns beslut vinner laga kraft.

E.H. överklagade och yrkade att HD skulle upphäva beslutet om näringsförbud eller i vart fall sätta ned förbudstiden.

Riksåklagaren bestred ändring.

Målet avgjordes efter muntligt förhör.

HD (JustR:n Svensson, Thorsson, Regner och Blomstrand, referent) fattade följande slutliga beslut: Skäl. Till stöd för sin uppfattning att E.H. skall åläggas näringsförbud har Riksåklagaren åberopat E.H:s medverkan i de 18 bolag som var aktuella även i HovR:n. Av utredningen framgår att E.H. var styrelseledamot i tolv aktiebolag, styrelsesuppleant i ett aktiebolag och extern firmatecknare i tre aktiebolag. I ett aktiebolag var han först styrelseledamot och därefter suppleant. Det återstående bolaget var ett kommanditbolag, i vilket E.H. var kommanditdelägare och prokurist. Alla bolagen gick i konkurs medan E.H. hade sitt uppdrag i bolaget eller strax efter det att han lämnat uppdraget. I alla bolagen utom tre fanns skatteskulder vid konkursutbrottet. Skatteskulderna uppgick till sammanlagt nästan 9 miljoner kr. E.H. gick i personlig konkurs dels år 1996, dels år 2001.

E.H. har hörts på nytt i HD. Han har uppgett bl.a. följande. Han åtog sig uppdragen i bolagen oftast efter förfrågan av en företagsmäklare och mot ekonomisk ersättning från denne. Ibland tog han emot bolagets bokföring. I andra fall såg han aldrig bokföringen. Han medverkade i driften av två av bolagen, Bollmora Förvaltning AB och Chiou Agro Handel KB. I de övriga bolagen hade han ingen insyn och deltog inte i förvaltningen. När bolagen hade gått i konkurs samarbetade han fullt ut med konkursförvaltaren.

Utöver E.H:s uppgifter finns ingen närmare utredning om vad som har förekommit i de olika bolagen. I de fyra bolag (Saulys AB, Frejgatans Bokföringsbyrå i Stockholm AB, A:s Bygg & Entreprenad i Stockholm AB och Textil Rollers i Malmö AB) där E.H. var endast extern firmatecknare eller styrelsesuppleant är det inte utrett att han hade sådana uppgifter att hans handlande kan ha någon betydelse för frågan om näringsförbud. När det gäller de två bolag där han medverkade i driften är det inte klarlagt hur denna medverkan skedde. Inte heller dessa fall kan läggas till grund för ett beslut om näringsförbud.

E.H. har förklarat att han fick veta att han var styrelseledamot i W. Bygg i Stockholm AB först i samband med att bolaget gick i konkurs. Han har sagt sig misstänka att hans namnteckning blivit förfalskad. Vad E.H. sålunda har anfört har inte vederlagts.

I fråga om de återstående elva bolagen framträder ett tydligt mönster för E.H:s handlande. Mot ersättning från en utomstående har han åtagit sig att vara ledamot i bolagets styrelse och därmed ansvarig för bolagets verksamhet. Dock har han inte alls befattat sig med verksamheten. Ibland har han tagit emot bolagets bokföring, ibland har han inte gjort det. Han har emellertid inte i något fall sett till att bokföringen sköttes. Åtminstone i några fall (Södertörn Gräv & Schakt AB, Xiphoid Invest AB, E. och Söner Handelshus AB samt Bygg & Svets i Högsbo AB) har han varit medveten om att det har förekommit verksamhet inom ramen för bolaget, men han har avstått från att undersöka vad som pågått eller att ingripa.

Ett aktiebolags styrelse skall svara för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Styrelsen skall se till att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Vidare skall styrelsen fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation. Bestämmelser om detta finns i 8 kap. 3 och 4 §§ aktiebolagslagen (1975:1385), vilka paragrafer trädde i kraft d. 1 jan. 1999. Principerna gällde även dessförinnan.

E.H. har helt åsidosatt sina skyldigheter som styrelseledamot i vart och ett av de elva aktiebolag som nu är i fråga. Hans försumligheter framstår som så mycket allvarligare som han, såvitt framgått, har varit den enda styrelseledamoten och därmed ensam svarat för styrelsens uppgifter i bolagen. Ett grundläggande krav på bolagens verksamhet har därmed brustit. Att bolagens styrelser sålunda har varit helt satta ur funktion innebär ett grovt åsidosättande av vad som har ålegat ettvarit bolag i dess näringsverksamhet.

E.H. har förfarit på likartat sätt i ett stort antal bolag. I nio av de elva bolagen har det vid konkursutbrotten funnits skatteskulder till ett sammanlagt belopp om drygt 3,4 miljoner kr. Näringsförbud är därför påkallat från allmän synpunkt.

Som HovR:n har funnit skall näringsförbud inte underlåtas på grund av vad E.H. har anfört om sina personliga förhållanden.

I fråga om näringsförbudets längd saknas anledning att gå ifrån HovR:ns bedömning.

HD:s avgörande. HD fastställer HovR:ns avgörande.

JustR Lundius var skiljaktig såvitt avsåg skälen och anförde:

Jag delar majoritetens mening fram till stycket, som börjar "E.H. har helt åsidosatt sina skyldigheter ..." och från stycket, som börjar "Som HovR:n har funnit skall näringsförbud inte underlåtas ..." Jag vill ersätta de två styckena där emellan med följande:

E.H. har helt åsidosatt sina skyldigheter som styrelseledamot i samtliga de elva aktiebolag varom nu är fråga. Hans försumligheter framstår som mycket allvarliga eftersom han såvitt framgått varit den enda styrelseledamoten och därmed ensam svarat för styrelsens uppgifter i bolagen. Att ett bolags styrelse är helt satt ur funktion innebär ett grovt åsidosättande av vad som åligger bolaget i dess näringsverksamhet. Det förutsätter emellertid att bolaget bedriver näringsverksamhet. Av E.H:s egna uppgifter i målet framgår att det i vart fall i fyra bolag, där han varit styrelseledamot, förekommit verksamhet under hans tid som styrelseledamot. E.H. kan sålunda lastas för det grova

åsidosättandet av vad som ålegat dessa bolag i deras näringsverksamhet (se prop. 1985/86:126 s. 71 och s. 159 ff.).

E.H. har förfarit på likartat sätt i de fyra bolagen. I tre av dessa har det vid konkursutbrotten funnits skatteskulder till ett sammanlagt belopp om drygt 1 800 000 kr. Näringsförbud är därför påkallat från allmän synpunkt.

HD:s beslut meddelades d. 10 dec. 2003 (mål nr Ö 2549-03).

Sökord: Näringsförbud; Konkurs; Styrelseledamot
